

Restaurering Övre Ljungans vattensystem

Länsstyrelsen Jämtland. 010-225 30 00. jamtland@lansstyrelsen.se

Övre Ljungan (delar av) samt prioriterade biflöden

Bergs Kommun. HARO 42

Projektområde

Övre Ljungans avrinningsområde har en total yta av 3833 km². Skogsbruk är den dominerande markanvändningen i vattensystemet och utgör tillsammans med vattenreglering för kraftändamål en betydande miljöpåverkan på vattenmiljöerna inom vattensystemet. Därutöver finns stora behov av att åtgärda vattenmiljöer som genom rensning av sten och block skadats under flottningsepoken eller där vägtrummor och gamla dammar utgör vandringshinder för vattenlevande organismer. Inom området finns också delavrinningsområden som är försurningspåverkade och kalkas.

Sölvbacka strömmar nedströms Storsjön och Ljungan vidare upp ovanför Storsjön är Natura 2000-område. Vid Storsjöns utlopp i Sölvbacka strömmar finns i dag en större regleringsdamm som reglerar vattenflödet för nedströms liggande vattenkraftintressen även om det inte finns något kraftverk vid dammen. Dammen är idag ett definitivt vandringshinder, men både utrivning av dammen och olika fiskvandringslösningar i form av både fisktrappor och omlöp har utretts grundligt. Storsjön har en regleringsamplitud på 5 meter. Nedströms Sölvbacka strömmar ligger Flåsjön som är ett stort regleringsmagasin med en amplitud på 30 meter.

Sverige ska genomföra EU:s Ramdirektiv för vatten och för detta utarbetas en nationell plan för omprövning av vattenkraft, den så kallade NAP:en. Ljungan ligger av de stora utbyggda älvarna i norra Sverige först i tidsplanen för omprövning och har därför även utsetts som ett pilotprojekt. Pilotprojektets syfte är att i samverkan ta fram en regional plan för moderna miljövillkor för vattenkraften i Ljungans avrinningsområde. Då Ljungan är högaktuell väljer vi att fokusera lite extra på Ljungan gällande restaureringsåtgärder.

Det finns i såväl i delar av huvudfåran, som i flera av biflödena långvandrande och storvuxna öringstammar. Mest kända av dessa är Storsjöns öringbestånd, Sölvbackas samt Röjans. Flera av dessa värdefulla bestånd är dock små och bestånden därför mycket känsliga för utslagning. Studier för att undersöka en del av dessa bestånd vars status är oklara utförs nu med bland annat fiskspärrar och fiskräknare.

Fiske bedrivs i stor omfattning i Ljungan och dess biflöden. Det är även till stora delar ett område med omfattande fisketurism, vilket för flertalet byar längs älvdalen är en viktig inkomstkälla. Fisket bedrivs såväl i Ljungans huvudfåra och sjöarna som ingår i huvudfåran samt i många av biflödena. Fisket bedrivs i statens vatten på renbetesfjällen i rena kalvfjällsområden i Ljungans källflöden och i de många fiskevårdsområdena och kortfiskevattnen nere i skogslandet.

Inom detta projekt fokuserar vi på delar av Ljungans huvudfåra mellan Ljungdalen och Rätan samt några av de viktigare biflödena på denna sträcka;

Ljungan (strömsträcka)	Biflöde
<i>Sölvbacka strömmar</i>	<i>Rövran</i>
<i>Ljunghålet</i>	<i>Grundsjöbäcken</i>
<i>Nästelströmmen</i>	<i>Arån</i>
	<i>Galån</i>
	<i>Fiskån</i>
	<i>Doveln</i>
	<i>Aspån</i>
	<i>Fuan</i>
	<i>Röjan</i>
	<i>Kvarnån</i>
	<i>Nällsjöån</i>

Orsak till åtgärder

Den fysiska påverkan på vattendragen Ljungan och uppräknade biflöden härrör, förutom regleringen av Ljungan för vattenkraftändamål, från historiska lämningar från flottningsepoken, vilket påverkar vattendragens hydromorfologi. Dammar utgör hinder för vattenlevande djur och rensningar och rätningar från flottningsepoken har påverkat morfologin och även inneburit minskad kontakt med svämplanet och sämre livsmiljöer för vattenlevande organismer. På många håll har även sidofåror stängts för med ledarmar av sten och andra konstruktioner för att underlätta för timrets färd. Avsaknad av sidofåror kan ofta resultera i förlust av viktiga uppväxtmiljöer för fisk eftersom de i många fall utgörs av mindre och grundare strömvattenmiljöer med lagom vattenhastighet. Inom Övre Ljungan med biflöden anses, utifrån historiska data och biotopkarteringar, ha en flottledsrensad sträcka på minst 34 mil.

Vad vi vill förbättra

Vi vill i möjligaste mån förbättra hydromorfologin på de sträckor som är påverkade av rensningar och rätningar. Stenar och block återförs till vattendragen, lekbottnar återskapas och avstängda sidofårar återöppnas. Variationsrika miljöer återskapas i vattendragen och lämpliga livsmiljöer för fiskar och andra vattenlevande organismer uppkommer. Det är också aktuellt att tillföra lekgrus för fisk på de platser där detta är en bristvara sedan flottledsrensningarna. Målet är att förbättra statusen på relevanta parametrar inom morfologi och i vissa fall konnektivitet för att möjliggöra att gällande miljö kvalitetsnormer ska kunna uppnås och följas i de berörda vattenförekomsterna. Vi förväntar oss att åtgärderna skapar bättre livsmiljöer för vattenlevande organismer och varaktiga geomorfologiska processer.

Planerade åtgärder och aktiviteter

I planeringsarbetet ingår att förankra åtgärder och söka nödvändiga tillstånd. Utformningen av de faktiska åtgärderna kommer att avvägas mot andra intressen.

De aktiviteter som planeras är i huvudsak;

- Uppdatering av åtgärdsunderlag.
- Detaljprojektering av åtgärder
- Inhämtande av nödvändiga tillstånd.
- Återställning av vattendragens form, substrat och strukturer på utvalda avsnitt.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer att följas upp med drönerfotografering, elprovfisken och snorkelinventering.

I samverkan med

Projekten utförs i samarbete med Bergs kommun, fastighetsägare samt berörda fiskevårdsområden.

Länkar

Vattensystemplan övre Ljungan (finns ännu inte på webben)

[Bevarandeplan för Natura 2000-område Ljungan uppströms Storsjön och Sölvbacka strömmar](#)